

Vildakad väited

Mall Hellam

Avatud Eesti Fondi juhataja

Valter Haamer. Kodanikuühiskond: kellele, milleks? - Riigikogu Toimetised 8, 2003, lk 169-174.

Eesti Rahvakultuuri Keskseitside Liidu esimees Valter Haamer märgib, et Eesti kodanikuühiskonna kujunemise uurimine on tänuväärne töö tuleviku ajaloolastele. Küllap on selle tõestuseks ka tõik, et 2002. aasta detsembris Riigikogus vastu võetud Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsiooni (EKAK) kujunemislugu on juba jõudnud kirjeldada õige mitu inimest, näiteks Agu Laius (Laius 2002), Mikko Lagerspetz (Lagerspetz 2003) ja Daimar Liiv (Liiv 2003).

Kahjuks on Valter Haameri kirjutises palju sellist, millega ei saa nõustuda ja mille parandamine on vajalik kas või nendesamade tuleviku ajaloolaste huvides. Haameri väitel on nii EKAK, mittetulundusühingute ja sihtasutuste tegevust reguleerivad seadused kui ka paljud organisatsioonid - nende hulgas Avatud Eesti Fond (AEF) - Eesti kodanikeühenduste senised traditsioonid maha salanud ja asunud juurutama kodanikuühiskonna "angloameerika mudelit". Tema kinnitusel on Avatud Eesti Fond ja "temaga seotud" ühendused suunanud mittetulundusühendusi "teenuseid osutama", samas kui autorile rohkem sümpaatsed ühendused on edendanud rahvakultuuri, vaimsust, kõlblust ja rahvuslikku kasvatust. "Teenuste osutamine on esimestel eesmärk, teistel ainult vahend," kirjutab ta.

See väide on ekslik. Avatud Eesti Fond on toetanud inimeste vabatahtlikku ühinemist oma väärtuste edendamiseks kümnete projektikonkursside ja toetuste vahendusel. Avatud Eesti Fondi jaoks on riigi ja kohalike omavalitsuste poolt delegeeritud teenuste osutamine ainult üks, seejuures sugugi mitte kõige olulisem tahk mittetulundusühenduste tegevuses. Küll aga on tegemist valdkonnaga, mille selge ja läbipaistev korraldamine on eelkõige kodanikeühenduste huvides. Et EKAK on mittetulundusühenduste ja avaliku võimu suhteid korrastav dokument, on arusaadav, et selles on palju tähelepanu suunatud nendevahelistele lepingulistele, sealhulgas teenuste osutamisest tulenevatele suhetele. Tähtsam on, et dokument annab üldise raamistiku ühenduste kaasamisele seal, kus avalik võim langetab nende tegevusvaldkondi puudutavaid otsuseid.

On loomulik, et kodanikeühendused on eripalgelised, erinevate huvide ja tegevussuundadega. On ka loomulik, et nende mõnikord üksteisele vastanduvaid püüdeid ei saa järgitult esindada ükski keskliit ega koostööfoorum. Siiski on kõigi nende huvides kaitsta ja edendada kogu nende tegevuse aluseks olevat põhimõtet - inimeste võimalust ühiste väärtuste ja eesmärkide nimel liituda. Kehtivad seadused ja EKAK annavad ühendustele selleks võrdsed võimalused nende tegevusvaldkondadest sõltumata. Loodetavasti saab EKAK-i rakendamiseks loodud mittetulundusühenduste ja riigi ühiskomisjon neid võimalusi veelgi avardada. Avatud Eesti Fond soovib selleks meile kõigile jõudu ja töötahet.

Kasutatud kirjandus

Lagerspetz, M. (2003). From NGOs to Civil Society: A Learning Process. - Miklós Králik (ed). University and College Level Third Sector Studies in Countries of Central and Eastern Europe. Budapest: Third Sector Studies in Central and Eastern Europe International Academic Network, pp 81-91.

Laius, A. (2002). Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsiooni arengulugu. - Riigikogu Toimetised 6, 2002, lk 171-177.

Liiv, D. (2003). Avaliku võimu ja mittetulundussektori vahelised koostöökokkulepped: uued arengud, uued käsitlused. - M. Lagerspetz, A. Trummal, R. Ruutsoo, E. Rikmann, D. Liiv. Tuntud ja tundmatu kodanikeühiskond. Tallinn: Balti-Ameerika partnerlusprogramm, Avatud Eesti Fond, lk 82-100.